

Szekér-Mihon Anikó

*MILYEN ISKOLÁRÓL ÁLMODNAK A DIÁKOK ÉS A TANÁROK?
AZ 5–8. ÉVFOLYAMOS PÉCSI DIÁKOK ÉS TANÁROK MEGLÁTÁSAI
AZ IDEÁLIS ISKOLÁVAL KAPCSOLATBAN*

Absztrakt

Az ideális iskola minden diák és tanár számára mást jelent, ezért fontos foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy hogyan is képzelik el ezt az intézményt. Egy álom iskola sokféle képpen értelmezhető és képzelhető el, jelen tanulmányban azt vizsgálom, hogy a felső tagozatos pécsi diákok, valamint a tanárok elképzelése szerint milyen volna egy ideális iskola mind tárgyi és személyi, mind pedig az abban folyó munkával kapcsolatban. Egy későbbi változathoz elengedhetetlen tisztában lenni azzal, hogy milyen változásokat látnának célravezetőnek azok, akik ténylegesen részesei az iskolai életnek. Több szempont alapján felmérem, hogy az iskola épületét, a benne oktató tanárokat milyennek képzelik el, miként vélekednek a tantárgyakról, a tanítási napok hosszáról, az osztálylétszámokról, valamint elemzem az egyebekben kiemelt elképzeléseket mindkét vizsgált populáció esetében. Továbbá összehasonlítom, hogy a diákok és a tanárok meglátásai miben egyeznek és térnek el egymástól. Eredményeim nem mutatnak jelentős különbséget a jelenlegi és az idealizált iskola között sem a diákok, sem a tanárok véleményeiben. Minden területen szükségesnek tartanának változtatásokat, azonban ezek nem kiugróak és egyértelműen megvalósíthatóak volnának.

Az idealizált és a jelenlegi iskolák közötti különbségek áthidalásához érdemes lenne további iskolák diákjait és tanárait megkérdezni az elképzeléseikről, továbbá a jelenlegi oktatási rendszernek is megvizsgálnia ezeket a meglátásokat, hiszen láthatóvá válik, hogy minimális változásokat szeretnének elérni a diákok és a tanárok is, továbbá ezek az elképzelések hozzájárulhatnak egy elégedettebb tanár társadalomhoz, valamint a diákok jobb teljesítményéhez.

Kulcsszavak: álomiskola; változások; jobb teljesítmény

Bevezetés

Jelen tanulmányban azt vizsgálom, hogy a pécsi 5.-8. évfolyamos diákok és a tanárok milyen álom iskolát képelnének el, ahol hatékonyabban és pozitívabb életszemlélettel tudnának tanulni és tanítani.

Felmerül a kérdés, hogy jobb eredmények születnének-e, ha olyan lenne az iskola, amilyenek a tanárok és a diákok elképzelik, legyen szó az épület jellemzőiről, valamint az abban folyó munkáról.

Tanulmányomban megvizsgálom a tanárok és a tanulók elképzeléseit az ideális iskolával kapcsolatban. Válaszokat keresek arra vonatkozóan, hogy az iskola épületét milyennek képzelik el, milyen tanárok tanítsanak (külső és belső tulajdonságok megnevezésé-

vel), mikor kezdődjön és végződjön a tanítási nap, milyen tantárgyakat tanuljanak, tanítsanak, hány fős osztálylétszámot képzelnének el. Felmérem, hogy milyen étkezési formát részesítenének előnyben, ár-érték arányban, kínálat vonatkozásában, valamint az étkezések számának megjelölésével.

Azt is vizsgálom, hogy ezek a meglátások mennyire térnek el a jelenlegi iskoláktól. Annak érdekében, hogy képet kapjak a tanárok és a diákok elképzeléseiről, összehasonlítom a két vizsgált populáció válaszait. Ez azért fontos, mert változás csak akkor éhető el, ha megközelítőleg azonos meglátások vannak mindkét oldalról.

A pozitív pedagógia lényege és fontossága

A pozitív pedagógia nem más, mint a pozitív pszichológia iskolákban történő alkalmazása. (O'Connor & Cameron, 2017). Célja a diákok kompetenciáinak fejlesztése, amely az egyéni és társas készségek eredményes használatát jelenti különféle problémák megoldására. (Hamvai & Pikó, 2008). A pozitív pedagógiának van egy meghatározó összetevője, amelyet szociális érzelmi tanulásnak neveznek (SEL), ugyanakkor további tényezőkre is fókuszál, például a jellem erősségére, továbbá a cél és az értelmezés megvalósítására. (O'Connor & Cameron, 2017)

A pozitív pedagógia olyan alapelveket vall, amely a hagyományos készségek mellett a boldogság és a jóllét fejlesztésére is hangsúlyt helyez. A fiatal korosztályban egyre magasabb számban jelenik meg a depresszió. Az élettel való elégedettség csekély javulása, továbbá a tanulás és a pozitív emóciók közötti kölcsönhatás arra utal, hogy az iskolákban érdemes lenne a boldogsághoz nélkülözhetetlen kompetenciákat is tanítani. Számos tanulmány nyújt meggyőző bizonyítékot arra, hogy az iskolás gyerekek megtanulhatják az ellenálló képességet, a pozitív emóciókat, az elkötelezettséget és az életcél fejlesztését szolgáló készségeket. (Seligman et al., 2009)

A pozitív pszichológia megjelenése és fejlődése

Az 1970-es évektől kezdődően a pozitív pszichológia elkezdett teret hódítani, bár gyökerei visszavezethetők bizonyos európai gondolkodásokra és filozófiai irányzatokra is, amelyek eltértek az elutasító, tétlen emberkép koncepciójától. Ezzel ellentétben azt a nézetet hirdették, amely az ember saját örömeztetését, a szellemi gyarapodás jelentőségét emeli ki. (Hamvai & Pikó, 2008)

Az Egyesült Államokban a második világháború után indult meg a pozitív pszichológia, mint reakció a korábbi betegségcentrikus nézetekre. Ezek a modellek a pszichológiának azt a szerepet tulajdonították, hogy a különböző károsodások, gyermekkori traumák és bizonyos pszichés problémák gyökerét kutassa fel, és keressen rá megoldást, ugyanakkor az embert magát passzív elszenvetőnek tekintette. (Hamvai & Pikó, 2008) Ennek ellentétéként a pozitív pszichológiában az ember aktív tényezőként van jelen és hoz döntéseket, és az életre pozitívként tekint. (Hamvai & Pikó, 2008)

A háborút követő évtizedekben a humanisztikus pszichológia jelentős hatást gyakorolt a pozitív pszichológia fejlődésére, és ez nagy mértékben befolyásolta a kultúrát. A pozitív pszichológia hasonlóan a humanisztikus nézőponthoz nélkülözhetetlennek véli az egyén

jólétét és önmegvalósítását továbbá az ezeket előmozdító feltételek vizsgálatát. Ugyanakkor a pozitív pszichológia nagyobb hangsúlyt fektet a társas jólét jelentőségére. (Hamvai & Pikó, 2008) Küldetése, hogy az emberi pozitívumokra, erősségekre fókuszáljon különböző diszfunkciók helyett, és ezzel segítse elő az optimális életet és az egyéni valamint társadalmi jólétet. (Hamvai & Pikó, 2008). Ilyen emberi erősségek a jövőorientáltság, az optimista gondolkodás és az igazságosság. (Hamvai & Pikó, 2008)

A pozitív pszichológia atyja Martin E. P. Seligman, a pszichológia teljes területének egyik vezető kutatója 1942-ben született New Yorkban. Számos könyv szerője, pedagógus és egyúttal kutató is, aki elhivatott aziránt, hogy a Pozitív Pszichológia ismert és elfogadott legyen az oktatásban. (Neuhaus, 2016). Seligman kiemelkedő tevékenysége mellett Keyes (Hamvai & Pikó, 2008) nézeteit is fontos megemlíteni, amelyek a pozitív társadalomtudományok nélkülözhetetlenségét hangsúlyozzák. A pszichológia mellett további társadalomtudományi területeken is szükség van a pozitív nézőpontra. Ez nem hozza magával a kritikai gondolkodás eltűnését. (Hamvai & Pikó, 2008)

Az iparosodás óta eltelt három évszázad alatt sok társadalomban anyagi jólét alakult ki, ami lehetővé tette a pszichés alapok kialakulását a boldog élethez. Azonban a gyermekek és serdülők életében rejlő tényezők még kérdésesek. A fejlettebb társadalmak ma már biztosítják a gyermekek biztonságos fejlődését, főként az iskoláztatás révén. (Hamvai & Pikó, 2008).

A pozitív pszichológia hezei helyzete

Az elmúlt két évtizedben Magyarországon jelentős előrelépések történtek a pozitív pszichológia terén, különösen az oktatási intézmények és szervezetek szintjén. Kovács Eszter úttörő szerepet játszott a pozitív pszichológiai szemlélet bevezetésében, amelynek központi eleme a belső, intrinzik motiváció és az önálló kezdeményezés ösztönzése volt. Az általa végzett fejlesztő munka során az egyéni kompetenciákra építve jelentős eredményeket ért el a munkateljesítmény fokozásával kapcsolatban, amely alátámasztja a pozitív pszichológiai szemlélet gyakorlati alkalmazhatóságát a oktatási intézményekben. Vizsgálta a pozitív pszichológia támogató iskolai légkörre, valamint a környezeti jólétre gyakorolt hatását. (Kovács et al., 2019.) Az elmúlt két évtizedben Kovács Eszter több pozitív pszichológiai konferencia szervezésében vett részt, amelyek tudományos jelentősége kiemelkedő. E konferenciák elősegítették a pozitív pszichológia elméleti és gyakorlati aspektusainak megismerését, valamint lehetőséget biztosítottak a kutatók és a gyakorlati szakemberek közötti tudásmegosztásra. (Bagdy, 2020).

Az elmúlt években a köznevelés területén is jelentősen megnövekedett a pozitív pszichológia elvei iránti érdeklődés. Ennek egyik kiemelkedő példája a Bagdi Bella alkotó csoportja által létrehozott, és pedagógusok, pszichológusok együttműködésével megvalósított Boldog Óvodák és Iskolák mozgalom. Ez a kezdeményezés jelentős szerepet tölt be a pozitív pszichológiai nézet iskolában történő megalapozásában, valamint a különböző színtereken folyó nevelői munka során történő alkalmazásában. A mozgalom célja, hogy a gyerekek iskolai környezetében olyan módszereket honosítson meg, amelyek elősegítik a boldogság és jólét növelését, miközben figyelembe veszik a nevelési folyamat korlátait és kihívásait. (Bagdy, 2020).

Szükséges-e tanítani a jóllétet az iskolában

A fiatalok esetében a depresszió világszerte megdöbbentően elterjedt. Középiskolások végére a fiatalok közel 20%-a átél legalább egy klinikai depressziós epizód (Seligman et al., 2009). Emellett több kutatás arra mutat, hogy a depresszió első megjelenésének életkora egyre inkább a serdülőkorra tolódik, míg korábban inkább a felnőttkorban jelentkezett (Seligman et al., 2009).

Bár az élet szinte minden területe jelentősen javult az elmúlt 50 év során – a vásárlóerő megháromszorozódott, nagyobbak az otthonok, több az autó, és kelendőbbek a ruhák (Seligman et al., 2009) –, ez a fejlődés nem limitálódott kizárólag az anyagi javakra. Az oktatás színvonala emelkedett, több zenei lehetőség áll rendelkezésre, a nők jogai kibővültek, csökkent a rasszizmus, kevesebb a környezetszennyezés, és kevesebb a háborús veszteség (Seligman et al., 2009). Mindezen javulás ellenére az emberi morál nem követte ezt a fejlődést. A depresszió és a szorongás egyre nagyobb méreteket öltött, és az elmúlt fél évszázadban mért egyéni és nemzeti boldogság szintje alig mutatott emelkedést. A boldogság érzése alig növekedett, ha egyáltalán beszélhetünk erről. Nem önmagában a depresszió nagyfokú jelenléte és a boldogság érzésének mérsékelt növekedése indokolja, hogy foglalkozzunk a jóllét oktatásával, hanem egy harmadik, erős érv is létezik: a jóllét és a tanulás között szoros összefüggés van. A jóllét javulása várhatóan pozitívan hat a tanulásra, ami az oktatás egyik alapvető célja. (Seligman et al., 2009)

A pozitív életérzés széleskörű figyelmet produkál (Seligman et al., 2009), elősegíti a kreatív gondolkodást (Seligman et al., 2009), valamint a holisztikusabb szemléletmódot (Seligman et al., 2009). Ezzel szemben a negatív életérzés szűkebb figyelemre (Seligman et al., 2009), kritikusabb és analitikusabb gondolkodásra készítet (Seligman et al., 2009). Bár mindegyik gondolkodásmód értékes, az iskolák elsősorban a kritikus gondolkodást helyezik előtérbe, és a tantervekben gyakran tapasztalható negatív hangulat is inkább ezt a típusú gondolkodást támogatja. (Seligman et al., 2009)

Az a konklúzió vonható le, hogy ha lehetőség nyílna rá, a jóllétet három fő okból is be kellene építeni az iskolai oktatásba: a depresszió megelőzése, az életelégedettség növelése, valamint a jobb tanulási teljesítmény és kreatívabb gondolkodás elősegítése érdekében. Mivel a fiatalok túlnyomó többsége iskolába jár, az intézmények kiváló lehetőséget kínálnak arra, hogy tömegesen megszólítsuk őket, és hozzájáruljunk jóllétük fejlesztéséhez. Az iskolák ideális helyszínek a jólléti programok bevezetéséhez, hiszen a gyerekek és serdülők ébren töltött idejük nagy részét ott töltik. (Seligman et al., 2009)

Az iskola szerepe a pozitív életszemlélet kialakításában

Az iskola szerepe a pozitív gondolkodás és életszemlélet fejlesztésében jelentős, mivel egy támogató és megerősítő környezet elősegítheti a pozitív érzelmek és tulajdonságok megerősödését. (Fűz & Hegedűs, 2020) A diákok jelentős időt töltenek az iskolában, így a köznevelés felelőssége nem elhanyagolható a szubjektív jóllét elősegítésében. Az iskola nagymértékben alakítja a diákok személyiségét és szociális készségeit (Fűz & Hegedűs, 2020), akik a reflexiók, sikerek és kudarcok révén formálják az énképüket (Fűz & Hegedűs, 2020). Azonban számos tanulmány figyelmeztet arra, hogy a magyar diákok mentális egészsége és jólléte nem kielégítő (Fűz & Hegedűs, 2020). Az iskolai környezet sokszor

nem örömteli, hanem unalmas, frusztráló, sőt szorongást keltő lehet, amelyet egyes diákok börtönként érzékelnek (Fűz & Hegedűs, 2020). A jóllét megélésének alapjait oktatni kellene az iskolákban, mivel ez nemcsak a tanulók elégedettségét emelné, hanem a tanulást is eredményesebbé tenné (Fűz & Hegedűs, 2020). A tanár-diák kapcsolat minőségének javítása nemcsak a diákok lelki-állapotát, hanem tanulmányi eredményeiket is kedvezően befolyásolhatja. (Fűz & Hegedűs, 2020)

A pedagógusok jóllétének és boldogságának jelentősége

A jóllét és boldogság a pedagógusok esetében is meghatározó tényező, mint minden egyéb munkakörben és munkahelyen. Sok szervezetben még mindig az az általános, hogy a munkavállaló leginkább problémák, vagy fejlesztési lehetőség miatt kerül a szervezet látóterébe. A legtöbb munkahelyen a vezetők gyakran nem fordítanak elég figyelmet a dolgozók jóllétére, pedig a jóllét és boldogság növelése nemcsak az egyén, hanem a szervezet számára is számos előnnyel jár, különösen hosszú távon. (Kun & Szabó, 2017)

A pedagógusok esetében is gyakran a stressz és a kiégés a leggyakoribb probléma. (Kun & Szabó, 2017). Azonban bizonyos vizsgálatok már felhívják a figyelmet a pozitív pszichológia területén belül a munka-flow védőfaktor megjelenésére a kiégés ellen. (Kun & Szabó, 2017)

A tanárok jólléte egyrészt a diákok teljesítménye miatt is fontos, továbbá alapvetően befolyásolja a munkahelyi iránti elkötelezettséget és az azzal való elégedettséget is. Az alacsony jólléti szint bizonyos esetekben a munkahely vagy akár a szakma elhagyásához is vezethet (Kun & Szabó, 2017). Háttértényezőként számos esetben a kiégés áll, ami a pályakezdő tanároknál sem ritka. (Kun & Szabó, 2017). Ezért fontos, hogy már megelőzési célból is megvalósuljanak jóllét-növelő programok a tanárok számára (Kun & Szabó, 2017). Fontos többek között, hogy visszajelzést kapjanak munkájukról és telejsítményükről, legyen kontrolljuk munkájuk felett, lényeges a terhelésük mértéke, támogatás a vezetők, szülők és kollégák részéről. (Kun & Szabó, 2017)

Eredmények

Jelen kutatásommal arra szeretnék választ kapni, hogy a tanulók és a tanárok elképzelései egy általuk megálmodott iskoláról mennyire térnek el a jelenleg működő iskoláktól, valamint mennyire hasonlók a tanulók és a tanárok elképzelései egy általuk elképzelt iskolával kapcsolatban.

A fent említett kérdések megválaszolására online kérdőíves kutatást folytattam. A kérdőíveket hólabda módszerrel juttattam el a kitöltők részére. A kutatásban pécsi tanárok, valamint 5.-8. évfolyamos diákok vettek részt. Mind a tanulói, mind a tanári kérdőívekben egyetlen kivétellel ugyanazokra a kérdésekre kerestem a választ. Kérdéseim az iskola külső és belső környezetére, a tanulandó tantárgyakra, számonkérési formákra, étkezésre, a tanítási nap hosszára irányultak, továbbá a tanulók esetében vizsgálni kívántam a várt pedagógus kritériumokat is. Mindkét vizsgált célcsoport esetében lehetőséget biztosítottam az egyéb vélemények kinyilvánítására is.

Leginkább arra szerettem volna válaszokat kapni mindkét vizsgált célcsoport esetében, hogy mennyire felelnek meg jelenleg az iskola külső és belső feltételei az ő elvárásaiknak,

mennyire rugaszkodnak el az elképzeléseik a jelenleg működő iskoláktól, továbbá, hogy válaszaik alapján az adott célcsoport tagjai mennyire gondolkodnak hasonlóan, mennyire azonosak véleményeik, mekkora az egyetértés gondolkodásukban.

Az első kérdés az ideális iskola külső jellemzőire vonatkozott: az iskola alakjára, emeleteinek számára, falainak színére. Négy kérdés az ideális iskolában folyó munkára vonatkozott: a számonkérés formáira, a tanítási nap felépítésére, a tanulandó tantárgyakra, az osztály létszámára. További két kérdés a tanárok tulajdonságaira és az ebéddel kapcsolatos elvárásokra irányulnak. Mindkét célcsoport esetében az utolsó kérdés a további ötleteikre vonatkozott.

Kérdőíveimben nyílt végű kérdéseket tettem fel, a tanulók esetében 9 kérdésből, a tanároké pedig 11 kérdésből áll. Az alapadatokat követően a további kérdések mindkét vizsgált populáció esetében az ideális iskolával kapcsolatos nézetekhez kapcsolódott 7-7 kérdésben.

A kérdőívet 100 fő felső tagozatos általános iskolás tanuló töltötte ki, 52% (52 fő) fiú, 46% (46 fő) lány és 2% (2 fő) nem kívánta meghatározni nemét.

Az évfolyamok megoszlását tekintve legnagyobb arányban az 5. évfolyamosok válaszoltak 38% (38 fő), a második legtöbb válaszadó a 7. évfolyamon tanul 23% (23 fő). A tanárokat vizsgáló kérdőívet 100 fő tanár töltötte ki, az ő nemek közötti megoszlásuk 75% (75 fő) nő és 25% (25 fő) férfi. A mintában a legkisebb arányt a negyven éve tanárként dolgozók képviselik, legnagyobb arányban a 20-30 éve tanító pedagógusokat sikerült elérnem.

A tanárok életkor szerinti megoszlása a következő képpen alakult: 9,4 % 25-35 év közötti, 28,1 % 55 év feletti, 31,2 % 46-55 év közötti, 31,3 % 36-45 év közötti. A pedagógus életpálya modell szerinti a megkérdezett tanárok 37,5 %-a pedagógus I., 50 %-a pedagógus II., 6,3 %-a mesterpedagógus, 6,2 %-a kutatótanár. A vizsgált célcsoportban gyakornok nem volt.

Az ideális iskola külső jellemzői a tanulók szerint

A tanulók esetében az iskolaépület vonatkozásában az egyszintestől a hét emeletesig terjedő válaszokat kaptam, tehát hét emeletnél magasabb iskolában már senki nem szeretne tanulni. A legtöbb válaszadó nem adott választ mindhárom részére a kérdésnek, azonban a legtöbben, összesen 32%, a 3 szintes iskolát preferálnák, 15%-uk 2 szintes, 7%-uk pedig 4 szintes iskolában tanulna legszívesebben. Az emeletek számát a többi válaszlehetőség esetében alacsony előfordulásban jelölték meg.

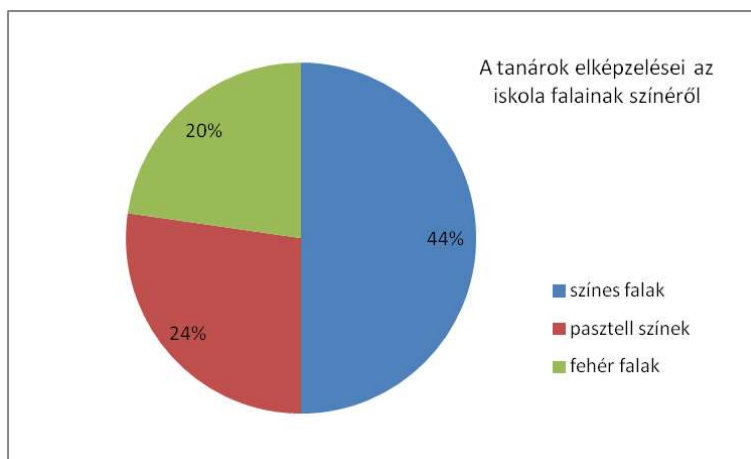
A tanárok elképzelései egy kicsit eltérőek. Ők az épület szintjeinek számát három kategóriában jelölték, a legtöbben 48 %-uk 2 szintes épületben tanítana, 32 %-uk egyszintesben, 20 %-uk pedig 3 emeletes épületet preferál.

Az épület alakjával kapcsolatban a legtöbb tanuló, összesen 18% négyzet alakú épületet képzel el, 14%-uk téglalap alakúban, és a harmadik legtöbb választás (10%) a kör alakú épületre érkezett. Mindezek mellett a „város alakú”, „hosszúka”, „félkör alakú”, „vár alakú”, a háromszög, ötszög, gömb, hatszög, „ház alakú” és „sok folyosós” válaszok jelentek meg.

A tanárok az épület alakjára vonatkozóan nem minden esetben válaszoltak, így a meglévő válaszok alapján 12-12-12 %-ban a kör, téglalap és négyzet alakú épületet választották. Ezeken kívül még a hatszög, az „U alak”, „L alak” és a „kocka alakú” iskola jelent meg a válaszok között.

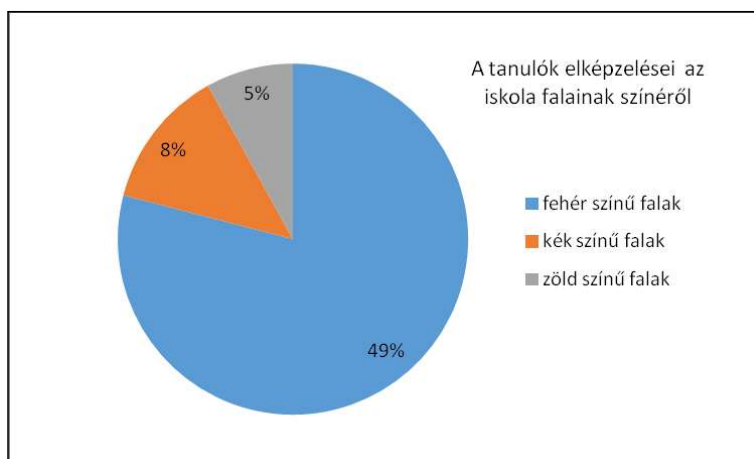
A falak színeire vonatkozó válaszok voltak számomra leginkább meglepőek, mert előzetesen azt gondoltam, hogy a legszínesebb, legkülönbözőbb falminták és színek fognak megjelenni, azonban ez nem így történt. A következő grafikonok mutatják az elképzeléseket a falak színeiről.

1. ábra: A tanárok elképzelései az iskola falainak színéről

Forrás: szerző saját szerkesztése

2. ábra: A tanulók elképzelései az iskola falainak színéről

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A következő kérdéssel a tanulók számára ideális számonkérési formákra kerestem a választ. A rengeteg féle válaszlehetőségből a következő kategóriákat képeztem: írásbeli 24 %-ban, szóbeli 24 %-ban, írásbeli és szóbeli 47 %, valamint digitális formában történő számonkérés 5 %-ban fogalmazódott meg.

Az egyes kategóriákhoz tartozó különféle válaszokat az alábbi táblázatban mutatom be.

1. táblázat: A számonkérési formák további jellemzői
a tanulók véleménye alapján

Írásbeli	Szóbeli	Írásbeli és szóbeli
csak rövid írásbeli dolgozat	csak saját véleményvel kiegészített felelés	csak a tanár és a tanuló van jelen
hetente 1-3 röpdolgozat	mindig ugyanazon a napon legyen számonkérés	olyan dolgozat, felelés, ami-ben minden tárgyból van kérdés
csak témazáró dolgozat		egy-egy kérdés plusz pontért, hogy hogy tetszett az adott anyagrész
nem súlyozott értékű témazáró dolgozat		egyszerűbb és bonyolultabb kérdések
		mindegyik legyen előre bejelentett
		sikertelen estén első alkalommal ne legyen rögzítve a jegy
		számonkérés kérdéseinek egy részét a tanuló választaná meg
		a tanárok az általuk elkészített vázlatot kérnék vissza kisebb számonkérésnél
		minden 5. héten, havonta egyszer legyen számonkérés
		sokkal több kiselőadás és házi dolgozat
		lehessen segédeszközöket használni, például atlasz
		rosszul sikerült írásbeli után szóbeli javítási lehetőség

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanárok esetében mások az elképzelések, 44 %-uk szóban valósítaná meg a számonkérést, 32 %-uk írásban, 16 %-uk pedig online, otthon megvalósítható módon ellenőrizné a diákok tudását.

Mindhárom kategóriához további válaszokat illesztettem, ezek az alábbi táblázatban találhatók.

2. táblázat: A számonkérési formák további jellemzői a tanárok véleménye alapján

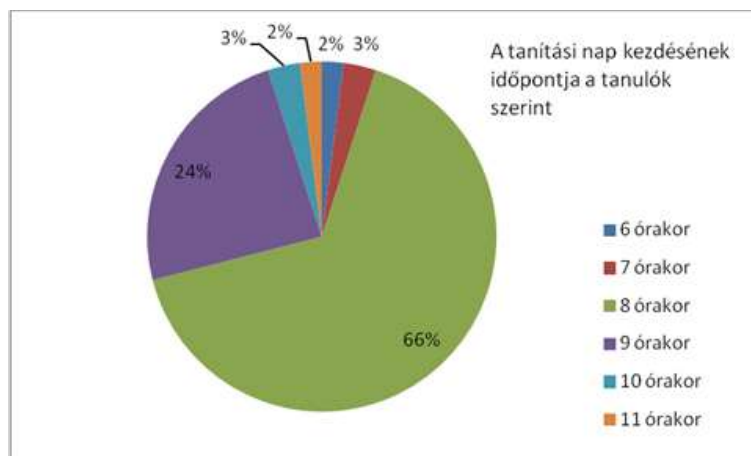
Írásbeli	Szóbeli	Online, otthon megvalósítható
a fejlődést értékelné	a fejlődést értékelné	a fejlődést értékelné
a gyermek tudásának megfelelő	a gyermek tudásának megfelelő	a gyermek tudásának megfelelő
csoportmunka	csoportmunka	csoportmunka
egyéni	egyéni	egyéni
érettségire felkészítő	érettségire felkészítő	érettségire felkészítő
tervezhető	tervezhető	tervezhető
nem előre bejelentett	nem előre bejelentett	nem előre bejelentett
nem lenne számonkérés	nem lenne számonkérés	nem lenne számonkérés
ahogy jelenleg	ahogy jelenleg	ahogy jelenleg
okos tankönyv segítségével		
teszt		
projekt	projekt	
prezentáció	prezentáció	
	diákpárbeszéd	
csak témazáró dolgozat		
sok kis dolgozat		
	szabad beszélgetés jellegű	

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanítási nap hosszára és felépítésére vonatkozó kérdésre, rengeteg különböző válasz érkezett, mind a kezdés és befejezés, mind az órák számának vonatkozásában. Ezért különböző kategóriák képzésére volt szükség, a kezdő időpontokból, valamint a tanítási órák számából. Az alábbi grafikon mutatja, hogy a tanulók milyen időpontban kezdenék legszívesebben a tanítási napot.

A válaszadók 80%-ban 5-6 tanórát szeretnének naponta.

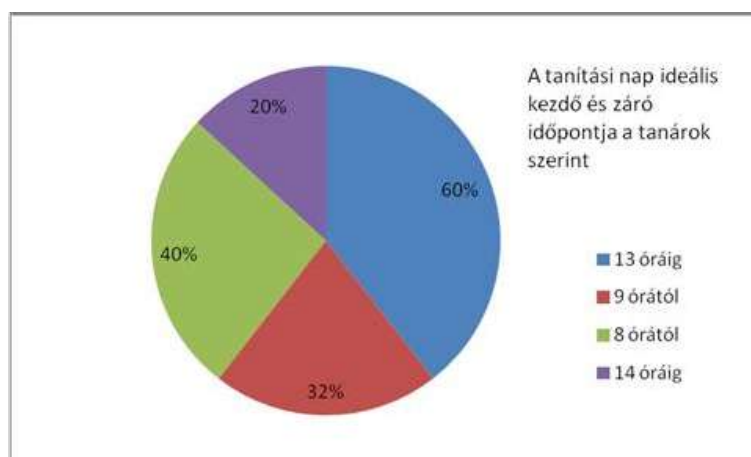
3. ábra: A tanítási nap kezdésének időpontja a tanulók véleménye alapján

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanárok válaszai nem mutattak ekkora diverzitást, az ő esetükben 40 % kezdené a tanítási napot reggel 8 órától, 30 % reggel 9 órától. Akik a tanítási nap végének időpontjára is válaszoltak, 60 %-uk 13 óráig, 20 %-uk 14 óráig tanítana.

4. ábra: A tanítási nap kezdésének időpontja a tanárok véleménye alapján

Forrás: a szerző saját szerkesztése

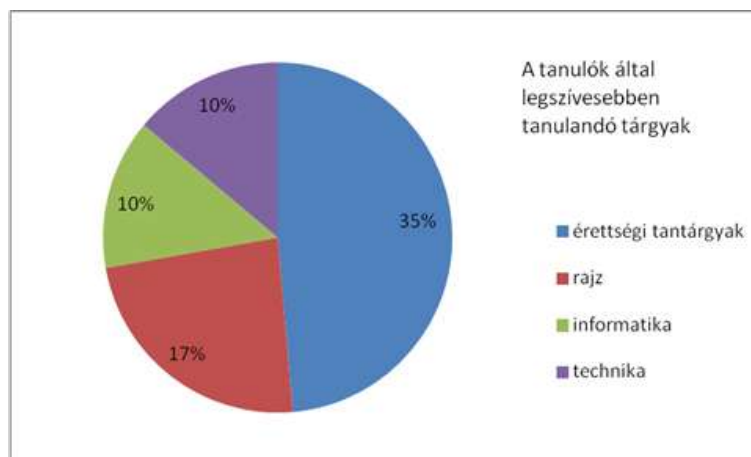
Érdekesség, hogy megjelent válaszként a 35 perces, valamint a nem kötött idejű tanórák lehetősége is.

A következő kérdéssel arra szerettem volna válaszokat kapni, hogy a tanulók és tanárok szerint milyen tárgyakat kellene tanítani ebben az ideális iskolában. A tanulók válaszaiból kiderült, hogy a jelenleg tanult tantárgyakat tanulnák továbbra is legszívesebben, kiemelten az érettségi tantárgyakat választották 90 %-os gyakorisággal. Ebbe a kategóriába helyeztem a magyar nyelvtan és irodalom, matematika, történelem, választott idegen nyelv és természettudomány tantárgyakat. Külön kiemelendő, hogy az idegen nyelvek közül 24 %-ban angolt választottak, a továbbiakban pedig nagyon alacsony százalékban jelent meg a koreai, orosz, török, olasz, német, spanyol, ukrán, arab és japán nyelv. A természettudományokon belül pedig nagyjából egyforma gyakorisággal jelent meg a földrajz, a biológia, a kémia és a fizika.

Az érettségi tantárgyakat követően legnagyobb számban a testnevelést választották a tanulók 35 %-ban.

Ezt követi 17 %-kal a rajz és 10 %-kal az informatika, valamint szintén 10 %-kal a technika.

5. ábra: A tanulók által legszívesebben tanulandó tárgyak

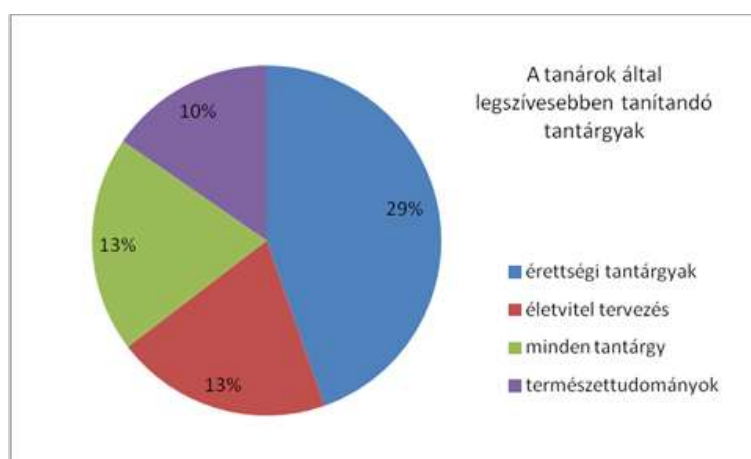

Forrás: a szerző saját szerkesztése

További alacsony százalékban a következő tárgyakat választanák: külföldi kultúrák, színháztudás, önismeret, gazdaság, kereskedelem, pénzügy, önvédelem, repüléstan és tankvezetés, lövészet, kevésbé ismert sportok, kastélyok és várak.

A tanárok véleménye szerint leginkább az érettségi tantárgyakat kellene tanítani, 29 % választotta ezt, 13-13 %-uk az életvitel tervezést és minden jelenlegi tantárgy tanítását preferálná, 10 %-uk pedig a természettudományokat hangsúlyozná.

6. ábra: A tanárok által legszívesebben tanítandó tárgyak

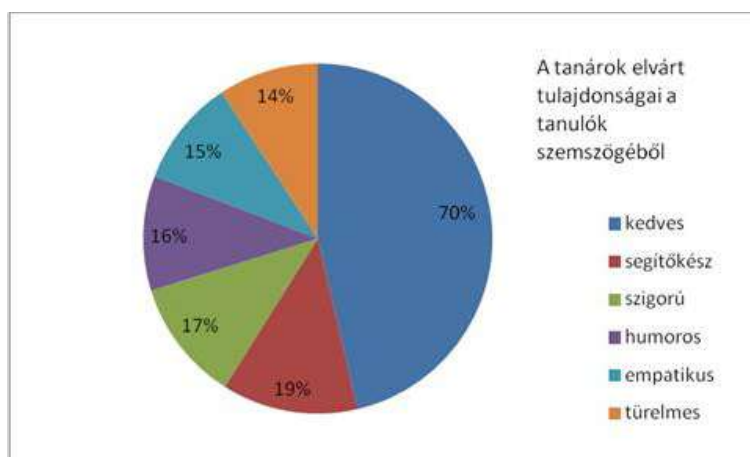

Forrás: a szerző saját szerkesztése

További, általuk szívesen tanítandó tantárgyak lennének a közlekedés, háztartástan, barátkcsolás, balesetvédelem, KRESZ, elsősegélynyújtás, gyógyszerismeret, pénzügy, pénzforgalom, retorika, kommunikáció, kézművesség, konyhai ismeretek, családi életre nevelés és a honismeret.

Az ideális tanárok külső és belső tulajdonságait a következőképpen képzei el mindkét vizsgált csoport. Érdekeség, hogy többségében belső tulajdonságokat jelöltek meg, a külsőségek nagyon csekély százalékban mutatkoztak meg. Legfontosabb tulajdonságnak a kedvességet tartják, 70 %-ban jelent meg a válaszok között. Ezt követi a segítőkészség 19 %-kal, majd a szigor 17 %-kal. Szinte ugyanennyire tartják fontosnak a humort (16 %), az empátiát (15 %), továbbá a türelmet (14 %).

7. ábra: A tanárok elvárt tulajdonságai a tanulók szemszögéből

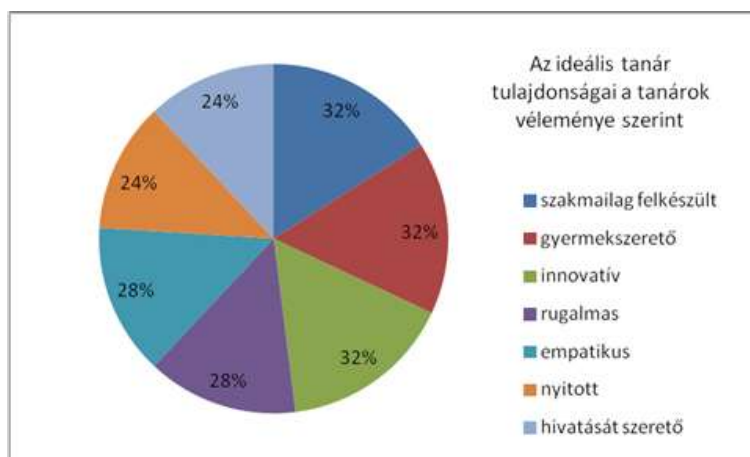

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A további tulajdonságokat alacsony előfordulásban válaszolták, ilyenek többek között az igazságos, jól tanítson, jószívű, nyugodt, okos, fiatal és ösztönző, valamint hogy legyenek kicsit boldogabbak. Fontos válaszként jelent meg, hogy bármilyen témáról lehessen beszélgetni a tanárokkal, valamint, hogy figyeljenek oda a diákok lelki állapotára. A külső tulajdonságok vonatkozásában válaszként jelent meg az illedelmes és kényelmes öltözet, dress code, a kevés smink, a szépség, a mosoly, valamint, hogy a tanárnőknek hosszú haja legyen, a férfi tanárok pedig magasak legyenek.

A tanárok úgy vélik a legfontosabb tulajdonságok, amikkel egy tanárnak rendelkeznie kell az, hogy gyermekszerető legyen, szakmailag felkészült, valamint innovatív, 32-32-32 %-ban jelentek meg ezek. A második legtöbb válasz az empatikusság és a rugalmasság volt 28-28 %-kal, ezt követte a nyitottság, illetve, hogy szeresse hivatását 24-24 % szerint.

8. ábra: Az ideális tanár tulajdonságai a tanárok véleménye szerint

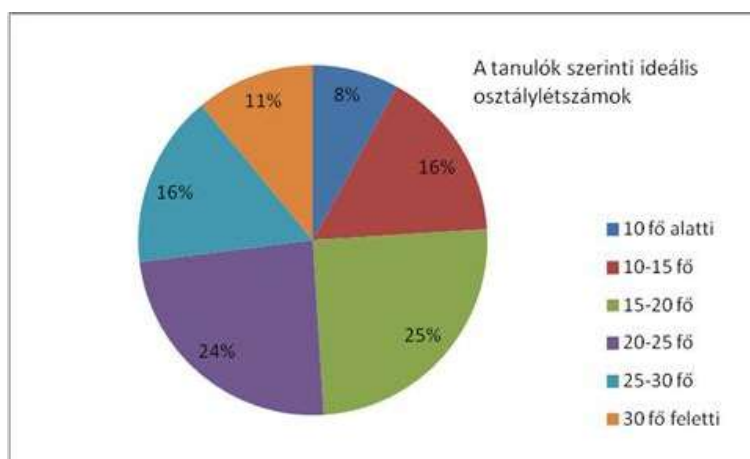

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanárok válaszai alapján még számos tulajdonság jelent meg alacsony arányban. Ilyen többek között a kreativitás, fiatalosság, keltse fel a diákok érdeklődését, képezze magát, jól fizessék meg, legyen szigorú, kommunikáljon kiválóan, kedves, igazságos, segítőkész és következetes legyen. Jó problémamegoldó képességgel rendelkezzen, legyen intelligens, inspiráló, vidám és türelmes, továbbá jó közösség-szervező. A tanárok külső tulajdonságokat nem jelöltek meg válaszaikban.

Az osztálylétszámra vonatkozóan a következő adatok születtek: a tanulók közül legtöbben, 25 % 15-20 fős osztályban tanulna legszívesebben, ezt követi 24 %-kal a 20-25 fős osztály, majd ugyanakkora arányban 16-16 %-kal a 10-15 fős és a 25-30 fős létszámok következtek. 11 %-uk választana 30 fő feletti osztálylétszámot, végül mindössze 8 % részesítené előnyben a 10 fő alatti létszámú osztályt.

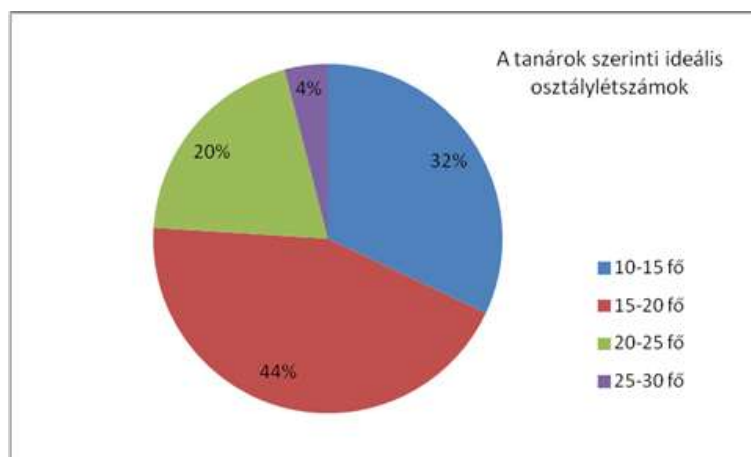
9. ábra: Az ideális osztálylétszámok a tanulók véleménye alapján

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanárok 10 fő alatti osztálylétszámot nem jelöltek meg, legtöbben, 44 % a 15 - 20 fő közötti osztálylétszámot tartja legideálisabbnak, 32 %-uk a 10 -15 fő közöttit, 20 %-uk 20-25 főset, végül 4 %-uk a 25-30 fős osztályokat tartja elfogadhatónak. 30 fő feletti létszámot sem jelöltek meg.

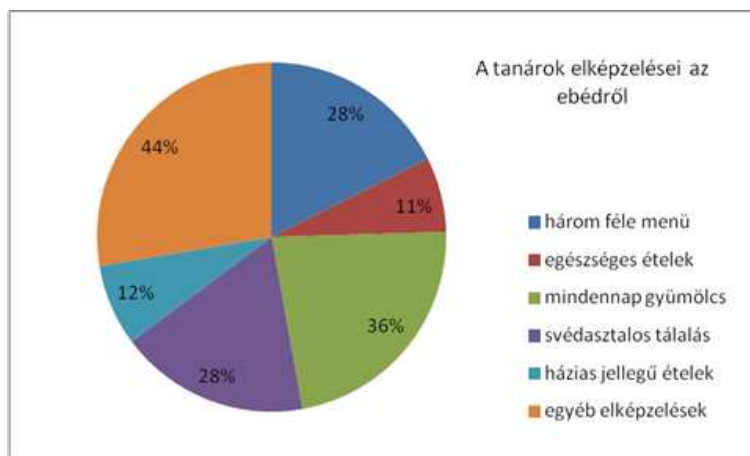
10. ábra: Az ideális osztálylétszámok a tanárok véleménye alapján

Forrás: a szerző saját szerkesztése

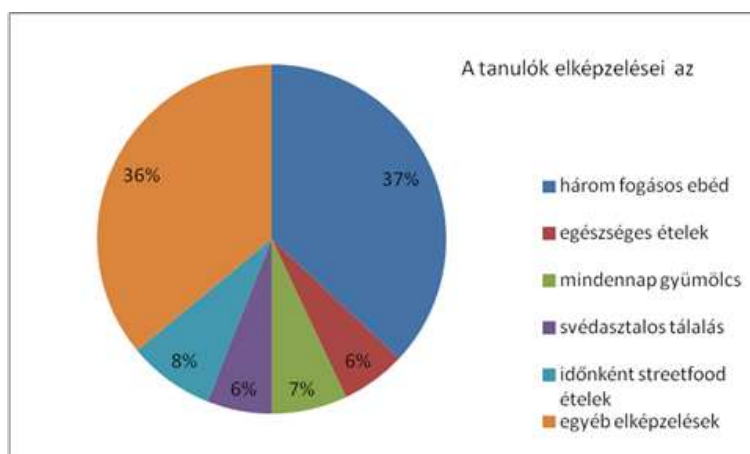
Az iskolai élet meghatározó szempontja, hogy milyen ebédet szeretnének a tanulók és tanárok az általuk elképzelt iskolában. Az étkezéssel kapcsolatban mindkét vizsgált csoport esetében a legnagyobb arányban nagyon hasonló válaszok alakultak. Voltak, akik csak a fogások számát jelölték, mások pedig inkább egyéb szempontokat. A tanulók esetében az öt leggyakoribb szempont: a három fogásos ebéd, egészséges ételek mindennap gyümölccsel, svédasztalos tálalás, néha streetfood ételek is jelenjenek meg. A tanárok leggyakrabban megjelenő szempontjai a három-féle menü, egészséges ételekből, mindennap gyümölccsel, svédasztalos tálalás és házas jellegű ételek.

11. ábra: A tanárok elképzelései az ebéddel kapcsolatban

Forrás: a szerző saját szerkesztése

12. ábra: A tanulók elképzelései az ebéddel kapcsolatban

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A tanárok árkategóriákat nagyon alacsony előfordulással jelöltek meg, a diákok esetében ez gyakrabban jelent meg, válaszaik a havi 1000 Ft-tól 30 000 Ft-ig terjedtek. Mindkét csoport esetében a további válaszokat az egyéb kategóriába helyeztem el alacsony előfordulásuk miatt, azonban számomra mindegyik érdekes és építő jellegű.

Az egyéb kategóriába a tanárok csoportjában a következő válaszokat helyeztem: a la carte választás, hagyományos menzai étel, vegetáriánus ételek, sok főzelék. Fontosnak tartják a képzett ételmezésvezető és dietetikus megjelenését az étkeztetésben. Hangsúlyt helyeznek a higiéne megvalósulására. Igénylik a repeta lehetőségét, valamint a cukormentes, alacsony zsír- és sótartalmú ételek lehetőségét. A tanulók esetében az egyéb kategóriában is megjelentek hasonló válaszok, ugyanakkor számos új észrevétel is, például az ebéd mellett a reggeli és uzsonna lehetősége, külföldi ételek megismerése, előre lehessen megválasztani az ebédet, legyen repeta lehetőség. Számukra is fontos a higiéne megléte.

Utolsó kérdésként arra kerestem a választ, hogy milyen egyéb észrevétellel tudnának hozzájárulni az ideális iskola megvalósulásához. Mindkét csoport esetében a válaszokból három kategóriát képeztem: eszközök, személyi feltételek és egyéb gondolatok. A 3. és 4. számú táblázatok mutatják a válaszokat.

3. táblázat: A tanárok egyéb ötletei az ideális iskola megvalósulásához

Eszközök	Személyi feltételek	Egyéb gondolatok
Klíma	boldog tanárok	elegendő fizetés
sok zöld növény és terület	sok közösségépítés	sportlehetőségek
egyszemélyes padok		örömtantárgyak
szekrény a tanulóknak		minimális adminisztráció
tanári asztal lámpával		az idősebbek tiszteletére nevelés
csak digitális könyvek		
elegendő mosdó és WC		
modern kellékek		

Forrás: a szerző saját szerkesztése

4. táblázat: A tanulók egyéb ötletei az ideális iskola megvalósulásához

Eszközök	Személyi feltételek	Egyéb gondolatok
egyenruha	iskolaőr	a diákok és tanárok születésnapjainak megünneplése
beltéri játszótér	mindenkinek legyen laptop	hosszú iskolai szünetek
klíma		fellépések, például énekkar
		több időt tölteni az udvaron
		könyveket az iskolában lehetesen hagyni
		táborok
		nyugi szoba

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Összegzés

Kutatásom a tanulók és tanárok által elképzelt ideális iskolára fókuszált. Célja a tanulók és a tanárok ideális iskoláról alkotott véleményének feltérképezése volt, amelyek alapján választ kaptam arra, hogy a két csoport miként vélekedik az ideális iskoláról, és véleményük mennyire egyezik a jelenleg működő iskolákkal, mind külső szempontok, mind pedig a bennük folyó munkával kapcsolatban.

Az elméleti háttér bemutatása során kitértem a pozitív pedagógia területére, annak fogalmára, kialakulásának folyamatára. Többségében külföldön működő rendszerekről szóló irodalmakat értem el, hazánkban ez még nem igazán kiforrt terület. Mivel a pozitív pedagógia szoros kapcsolatban áll a pozitív pszichológiával, így e területre is kitértem. Kutatásom eredményeire fókuszálva választ kaptam kutatói kérdéseimre. Összességében a tanulók elképzelései a számukra ideális iskoláról nem rugaszkodnak el nagymértékben a jelenlegi iskoláktól. Válaszaikból arra a következtetésre jutottam, hogy elképzelésüket akár meg is lehetne valósítani.

A tanárok esetében ugyanezt az eredményt kaptam. Válaszaikat elemezve az ő ideális iskolájuk sem különbözne nagy mértékben a jelenlegi iskoláktól. Apróbb változtatásokkal az ő elképzeléseiket is meg lehetne valósítani.

A két vizsgált populáció válaszait összehasonlítva, hasonlóképpen gondolkodnak, minimális diverzitás figyelhető meg véleményeikben.

Összességében azt gondolom, hogy mindkét csoport olyan iskolát idealizálna, amely nem nagy dolgokban különbözne a mai iskoláktól, hanem a sok apró változtatás tenné ideálissá számukra azt. Észrevételeik, kívánságaik nem megvalósíthatatlanok. Pontosan emiatt gondolom, hogy ez működőképes volna akármelyik hazai iskolában.

A kutatás továbbgondolása

Az álmiskoláról szóló kutatás továbbgondolása nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy az oktatásról, és annak jövőjéről való párbeszéd új szintre emelkedjen. Az eddigi eredmények nemcsak egy ideális iskoláról alkotott képet tükröznek, hanem mélyebb társadalmi igényeket is, például, hogyan szeretnének a diákok és a tanárok tanulni, tanítani és létezni egy olyan környezetben, amely inspirálja őket. Érdeemes lenne vizsgálni, hogy az iskolai jóllét növelése érdekében milyen közösségépítő tevékenységek jelenjenek meg mind a diákok, mind a tanárok részéről, annak tükrében, hogy fontos szempontként jelent meg a közösségi terek kialakítása az iskola épületében. Célszerű lenne ezt interjú formájában megvalósítani.

Irodalomjegyzék

- Bagdy, E. (2020). *Pozitív pedagógia? Avagy a pozitív pszichológia helye és szerepe a nevelésben, a személyiségformálásban*. Mental Focus Kft., pp. 21.-27.
- Fodor, S., Kovács, E., & Somkövi, B. (2019.). *Pozitív pszichológia a tanteremben - A "bővíts-építs" légkör megteremtése a nyelvórákon*. Oriold és Társai Kiadó, Budapest. pp. 1-12.
- Fűz, N., & Hegedűs, S. (2020). *A pozitív pedagógia lehetőségei és kihívásai a köznevelésben*. Mental Focus Kft., pp. 132-144.
- Hamvai, C., & Pikó, B. (2008). Pozitív pszichológiai szempontok az iskola világában: A pozitív pedagógia kihívásai. *Magyar Pedagógia*, 108. évfolyam, 1. szám. pp.71–92.

- Kun, Á., & Szabó, A. (2017). Boldogság tényezők a pedagógusok munkájában. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 72. évfolyam, 3. szám. pp. 281-310.
- Neuhaus, M. (2016). *Who is Martin Seligman and what does he do?* <https://positivepsychology.com/who-is-martin-seligman/> Letöltés dátuma: 2024.09.15.
- O'Connor, M., & Cameron, G. (2017). Social and Emotional Learning in Australia and the Asia-Pacific. *The Geelong Grammar Positive Psychology Experience*. Springer Press, pp. 353-370.
- Seligman, M. E., Ernstb, R. M., Gillhamc, J., Karen Reivicha, K., & Linkinsd, M. (2009). Positive education: positive psychology and classroom interventions. *Oxford Review of Education*, Vol. 35, No. 3. pp. 293-311.